

Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai

2025-03-

Kopija:
Finansų ministerijai

Dėl Devynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano

Žaliųjų finansų institutas (toliau – ŽFI), pagal kompetenciją įvertino derinimui pateiktą Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Devynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“ projektą (Reg. Nr. 25-3209), ir teikia jam savo siūlymus.

1. Dėl 1.6 prioriteto „Tvarios ekonomikos skatinimas“ 1.6.4 veiksmo papildymo:

Eil. Nr.	Veiksmo pavadinimas	Įvykdymo data	Atsakingas vykdytojas	Dalyvaujančios institucijos
1.6.4.	Sukurti įmonių dekarbonizacijos kompetencijų centrą, kuris įmonėms padėtų prisitaikyti prie klimato kaitos reikalavimų, diegti inovacijas ir mažinti išlaidas, tuo pačiu prisidedant prie globalių klimato tikslų įgyvendinimo	2027 m. IV ketv.	EIM	AM, EM

Didelė dalis dekarbonizacijai aktualių viešųjų paslaugų Lietuvoje šiuo metu jau yra teikiamos, tačiau dėl temos savininkystės trūkumo pagalbinė ekosistema yra fragmentuota, skirtingų įstaigų atliekamos funkcijos neretai persidengia ir neturi aiškos strateginės krypties. Siekiant išvengti dar didesnės fragmentacijos, dekarbonizacijos kompetencijų centras (toliau – DKC) turėtų būti kuriamas jau veikiančios įstaigos, turinčios svarbiausias susijusias kompetencijas, sudėtyje, atitinkamai praplečiant jos atsakomybių sritis.

Vadovaujantis [Nacionalinio plėtros banko ILTE įstatymu](#), ŽFI pavesta koordinuoti viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimą tvaryjū (žaliųjų) finansų srityje, teikti pasiūlymus ir ekspertinę pagalbą valstybės bei savivaldybių institucijoms, verslo subjektams, prisidėti prie investicinės aplinkos gerinimo ir finansavimo prieinamumo didinimo, vykdyti švietėjišką veiklą ir kitas tvarumo skatinimo iniciatyvas. Kadangi viena iš ILTE strateginių kryptų, už kurios vykdymą atsakingas ŽFI, yra užtikrinti tvarumo transformacijos skatinimą Lietuvoje, dekarbonizacija jau dabar yra tarp pagrindinių organizacijos veiklos prioritetų.

ŽFI yra pirmasis Lietuvoje ir Baltijos šalyse kompetencijų centras, savo veikla siekiantis didinti Lietuvos įmonių bei įstaigų pasirengimą taikyti tvarumo reikalavimus, stiprinant žaliųjų finansų kompetencijas, vertinant veiklos ir projektų ilgalaikį poveikį aplinkai bei visuomenei, rengiantis valdyti su klimato kaita susijusias rizikas. ŽFI ekspertai teikia metodinę pagalbą žaliųjų (tvaryjū) finansų reguliavimo, ŠESD skaičiavimo ir vertinimo klausimais, konsultuoja įmones dėl žaliosios pertvarkos tikslų ir su jais susijusių duomenų. ŽFI koordinuoja pagrindinę viešojo ir privataus sektorių bei mokslo įstaigų bendradarbiavimo tvarumo klausimais platformą – Tvaryjū finansų forumą, įsteigtą bendrų sprendimų tvarumo srityje paieškai ir šiuo metu vienijantį virš 150 narių. ŽFI taip pat aktyviai prisideda prie tvarumo politikos formavimo – nuolat analizuoja ES reguliacinę aplinką, aktyviai dalyvauja Europos Komisijos darbo grupėse, teikia pastabas reguliavimui tobulinti. Pažymėtina ir tai, kad siekiant gilinti kietąsias kompetencijas ir keistis informacija tvarumo technologijų srityje, 2024 m. spalį nacionalinis plėtros bankas ILTE, kurio sudėtyje veikia ŽFI, pasirašė bendradarbiavimo sutartį su VILNIUS TECH. ŽFI vykdomų ir DKC numatomų funkcijų palyginimas pateikiamas prie šio rašto pridedamoje lentelėje (1 priedas).

Atsižvelgiant į tai, kad ŽFI jau teikia konsultacijas ŠESD vertinimo, tvarumo ataskaitų bei pertvarkos planų rengimo klausimais, DKC galėtų būti kuriamas išnaudojant ŽFI įdirbį ir ekspertinę patirtį šioje srityje. Taip būtų užtikrintas racionalus resursų naudojimas, o ŽFI lyderystė skatinant tarpinstitucinį bendradarbiavimą leistų efektyviai koordinuoti skirtingų kompetencijų reikalaujančias dekarbonizacijos iniciatyvas. Todėl **siūloma prie 1.6.4 veiksmo įgyvendinime dalyvaujančių institucijų pridėti ir Finansų ministeriją (toliau – FM) ir (arba) ŽFI, veikiančią ILTE sudėtyje.**

2. Dėl 10.1. prioriteto „Gamtos atkūrimo tikslų įgyvendinimas, miškų išsaugojimas ir tvarios miškininkystės vystymas bei prisitaikymas prie klimato kaitos ir jos švelninimas“ 10.1.3 veiksmo papildymo:

Eil. Nr.	Veiksmo pavadinimas	Įvykdymo data	Atsakingas vykdytojas	Dalyvaujančios institucijos
10.1.3.	Sudaryti papildomas paskatas ūkio subjektams (įskaitant miškininkus, ūkininkus, pramonės įmones ir kitus verslo subjektus) taikyti savanoriškus išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo ir anglies dioksido sugėrimą didinančius natūralius ir technologinius sprendimus – sukurti ir įteisinti anglies dioksido absorbentų sertifikavimo valdymo Lietuvoje sistemą (paskirti kompetentingas institucijas, numatyti verslo konsultavimo ir priežiūros modelius)	2027 m. I ketv.	AM	EM, EIM, SM, ŽŪM

ŽFI aktyviai seka anglies dioksido absorbentų sertifikavimo temą ir savo kompetencijos ribose konsultuoja verslą dėl anglies kreditų sertifikavimo ir naudojimo tvarumo tikslams pasiekti, taip pat anglies kreditais grindžiamų verslo modelių bei finansinių instrumentų kūrimo. Siekiant tinkamai išnaudoti ŽFI sukauptą ekspertškumą ir užmegztus ryšius su socialiniais partneriais, ŽFI dalyvavimas būtų vertingas kuriant ir plėtojant anglies dioksido absorbentų sertifikavimo sistemą Lietuvoje. Todėl **siūloma prie 10.1.3 veiksmo įgyvendinime dalyvaujančių institucijų pridėti FM ir (arba) ŽFI, veikiantį ILTE sudėtyje.**

3. Dėl 10.1. prioriteto „Gamtos atkūrimo tikslų įgyvendinimas, miškų išsaugojimas ir tvarios miškininkystės vystymas bei prisitaikymas prie klimato kaitos ir jos švelninimas“ 10.1.4 ir 10.1.5 veiksmų papildymų:

Eil. Nr.	Veiksmo pavadinimas	Įvykdymo data	Atsakingas vykdytojas	Dalyvaujančios institucijos
10.1.4.	Sukurti ir įteisinti prisitaikymo prie klimato kaitos valdymo Lietuvoje sistemą, parengiant ir priimant Prisitaikymo prie klimato kaitos įstatymą	2025 m. IV ketv.	AM	EIM, EM, SM, VRM, ŽŪM
10.1.5.	Siekiant laiku pastebėti ir reaguoti į klimato kaitos padarinių keliamus iššūkius, nustatyti pagrindines klimato kaitos keliamas rizikas atskiriems Lietuvos ūkio sektoriams ir pradėti sistemškai kaupti atsparumo didinimui reikalingus duomenis, kurie būtų atviri sprendimų priėmėjams	2028 m. I ketv.	AM	EIM, EM, FM, SAM, savivaldybės, SM, VRM, ŽŪM

[ES Taksonomijos reglamentas](#) įpareigoja finansų įstaigas ir nefinansines įmones atskleisti, kokia jų veiklos dalis atitinka aplinkos tvarios ekonominės veiklos kriterijus pagal ES Taksonomiją. Jei veikla susijusi su infrastruktūros plėtra, būtina įvertinti, ar ji atitinka reikšmingos žalos nedarymo kriterijus prisitaikymo prie klimato kaitos srityje. Tam reikalingas išsamus klimato rizikos ir pažeidžiamumo vertinimas, nustatant reikšmingas rizikas bei diegiant atitinkamus prisitaikymo sprendimus. Klimato rizikas, jų finansinį poveikį ir planuojamus prisitaikymo veiksmus taip pat privalo atskleisti įmonės, patenkančios į [Bendrovių tvarumo atskaitomybės direktyvos](#) taikymo sritį. Nesant centralizuotos, visas rizikas apimančios ir plačiai prieinamos klimato rizikų duomenų bazės, įmonės vertinimus atlieka savarankiškai, patirdamos didelius administracinius ir finansinius kaštus.

Atsižvelgdamas į augantį poreikį verslui įvertinti jų veiklai kylančias klimato rizikas, ŽFI pozityviai vertina Vyriausybės siekį kaupti atsparumo didinimui reikalingus duomenis. Vis dėlto, siekiant veiksmingos prisitaikymo prie klimato kaitos politikos ir didesnio privataus finansavimo prisidėjimo, klimato rizikų duomenys turėtų būti kuo greičiau atverti ne tik sprendimų priėmėjams, bet ir visoms suinteresuotoms šalims, todėl siūloma **patikslinti 10.1.5 veiksmo formuluotę ir paankstinti jo įgyvendinimo terminą**. Be to, atsižvelgiant į ŽFI kompetencijas žaliąjo finansavimo skatinime, įskaitant ir prisitaikymo prie klimato kaitos investicijas, **ŽFI turėtų būti įtrauktas į prisitaikymo prie klimato kaitos teisėkūros procesus, pridedant jį prie 10.1.4 veiksmą įgyvendinančių institucijų.**

Žaliųjų finansų instituto vadovas

Audrius Šilgalis

D. Matelytė, mob. +370 684 95360, danute.matelyte@ilte.lt

Numatomos dekarbonizacijos kompetencijų centro (toliau – DKC) funkcijos ir su jomis susijusi Žaliųjų finansų instituto veikla¹

Numatoma DKC funkcija	ŽFI veikla
Susijusios informacijos sistematizavimas ir centralizuotas teikimas	Ekspertinės konsultacijos ir metodinė pagalba (gairės, IT įrankiai) žaliųjų (tvariųjų) finansų reguliavimo klausimais, siekiant padėti rinkos dalyviams viešajame ir privačiame sektoriuose tinkamai įgyvendinti ES tvarumo reikalavimus siekiant Žaliojo kurso tikslų. Konsultuojama dėl projektų atitikties tvarumo reikalavimams, tvarumo ataskaitų rengimo pagal Bendrovių tvarumo atskaitomybės direktyvą (CSRD), atskleidimų pagal ES Taksonomiją, ŠESD pėdsako skaičiavimo ir kt. Mokymai ir konferencijos tvarumo reguliavimo, žaliosios pertvarkos temomis. Tvariųjų finansų forumo veiklos koordinavimas.
Ekspertinių paslaugų ir kietųjų / techninių konsultacijų teikimas	Ekspertinės konsultacijos ir metodinė pagalba, susijusi su ŠESD vertinimu, ŠESD mažinimo tikslų bei priemonių nustatymu. Bendradarbiavimas su VILNIUS TECH Išmanių ir klimatui neutralių gamybos procesų, medžiagų ir technologijų kompetencijų centru leidžia efektyviai dalintis informacija ir suteikia prieigą prie kietųjų kompetencijų, kurios reikalingos konsultuojant techniniais tvarumo klausimais.
Technologinė pagalba: egzistuojančių sprendimų apžvalga ir demonstravimas, technologijų paieška ir naujų sprendimų kūrimas pagal įmonių / subsektorių poreikius	Esant technologinės pagalbos poreikiui, galima konsultuotis su VILNIUS TECH Išmanių ir klimatui neutralių gamybos procesų, medžiagų ir technologijų kompetencijų centru, kuris atlieka mokslinius tyrimus ir kuria pramonės dekarbonizacijai reikalingus sprendimus.
Dekarbonizacijos iniciatyvų vykdymas ir koordinavimas bei ateities strateginių projektų ir kryptių numatymas	ŽFI artimiausiu metu planuoja atlikti Lietuvos pramonės persitvarkymo analizę ir nustatyti sektorinius pertvarkos rodiklius. Ši analizė turėtų tapti pagrindu nustatant šalies pramonės dekarbonizacijos strategines kryptis ir įmonėms rengiant savo pertvarkos planus, kurie būtų suderinti su konkretaus sektoriaus tikslais ir 1,5 °C trajektorija pagal Paryžiaus susitarimą.

¹ Remiantis programos Kurk Lietuvai projekto „Tyrimais ir inovacijomis paremta įmonių dekarbonizacija“ informacija. Projekto komandą taip pat konsultavo Žaliųjų finansų institutas.